

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 6134/2020
03.03.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Бисерке Живановић, Весне Поповић, Зоране Делибашић и Гордане Комненић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Славиша Миљуш, адвокат из ..., против тужене „Banca Intesa“ ад Београд, ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Вишег суда у Сремској Митровици Гж 106/2020 од 12.08.2020. године, на седници одржаној 03.03.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Вишег суда у Сремској Митровици Гж 106/2020 од 12.08.2020. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Сремској Митровици Гж 106/2020 од 12.08.2020. године, у преиначујућем делу става првог изреке, тако што се одбија као неоснована жалба тужене и потврђује пресуда Основног суда у Руми П 824/19 од 27.12.2019. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 72.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате.

Образложење

Пресудом Основног суда у Руми П 824/19 од 27.12.2019. године, ставом првим изреке, утврђено је да је ништава и да не производи правно дејство одредба члана 9 Уговора о стамбеном кредиту који је закључен између тужиоца и туженог дана 27.04.2017. године, а која гласи „Корисник кредита се обавезује да плати банци пре пуштања кредита у течај, следеће накнаде и трошкове: (i) једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 1% од износа одобредног кредита, у динарској противвредности по средњем курсу НБС за евро, важећем на дан плаћања, (ii) једнократну накнаду на име административних трошкова подношења захтева за осигурање код Националне корпорације у износу од 30 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС за евро важећем на дан плаћања, (iii) трошак премије осигурања који банка плаћа Националној корпорацији у висини од 3,25% од износа одобреног кредита“. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име стицања без основа исплати следеће износе: 49.302,60 динара, са законском затезном каматом почев од 26.05.2017. године, па до исплате, 160.233,45 динара са

законском затезном каматом почев од 26.05.2017. године па до исплате и 3.697,70 динара са законском затезном каматом почев од 26.05.2017. године па до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу надокнади трошкове поступка у износу од 46.160,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде па до исплате.

Пресудом Вишег суда у Сремској Митровици Гж 106/2020 од 12.08.2020. године, ставом првим изреке, жалба тужене је делимично усвојена, а делимично одбијена као неоснована, па је првостепена пресуда: преиначена тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је ништава и да не производи правно дејство одредба члана 9 (ii) и (iii) Уговора о стамбеном кредиту број ..., који је закључен између тужиоца и тужене дана 27.04.2017. године, а која гласи: „Корисник кредита се обавезује да плати банци пре пуштања кредита у течај следеће накнаде и трошкове: (ii) једнократну накнаду на име административних трошкова подношења захтева за осигурање код Националне корпорације у износу од ЕУР 30 у динарској противвредности по средњем курсу НБС за ЕУР, важећем на дан плаћања; (iii) трошак премије осигурања који банка плаћа Националној корпорацији у висини од 3,25% од износа одобреног кредита“ и којим је тражио да се обавезе тужена да тужиоцу на име стицања без основа исплати износ од 163.930,15 динара са законском затезном каматом почев од 26.05.2017. године па до исплате, те у погледу одлуке о трошковима поступка, тако што је досуђени износ трошкова поступка снижен па је обавезана тужена да тужиоцу на име трошкова првостепеног поступка исплати износ од 10.672,19 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде па до исплате, а потврђена у преосталом делу. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 21.597,70 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11... 87/18), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужиоца ради уједначавања судске праксе, разматрања правних питања од општег интереса и у интересу равноправности грађана као корисника финансијских услуга. Из наведених разлога одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац, као корисник кредита и тужена као давалац кредита, закључили су 27.04.2017. године уговор о стамбеном кредиту за износ од 40.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан уплате средстава на рачун продавца непокретности за чију куповину се одобравају средства кредита. Одредбом члана 9 уговора са насловом: „накнада и други трошкови у

вези са одобравањем и пуштањем кредита у течај“, тужилац као корисник кредита, обавезан је да плати туженој банци пре пуштања кредита у течај накнаде и трошкове: једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 1% од износа одобреног кредита у динарској противвредности по средњем курсу НБС за евро важећем на дан плаћања, али том одредбом није одређено шта представља трошкове које тужена има ради обраде кредитног захтева, затим једнократну накнаду на име административних трошкова подношења захтева код Националне корпорације у износу од 30 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС за евро важећем на дан плаћања и на име трошка премије осигурања који банка плаћа Националној корпорацији у висини од 3,25 % од износа одобреног кредита на дан пуштања кредита у течај. Пре закључења наведеног уговора, тужени је исти унапред припремио и на његову садржину тужилац није могао да утиче, што произлази из чињенице да су и сама понуда и уговор од истог датума, те да није предходила било каква уговорна фаза и ближе упознавање тужиоца са наведеном обавезом. Кредит у укупном износу од 40.000 евра пуштен је у течај дана 26.05.2017. године. Истог дана тужена је од тужиоца наплатила износ од укупно 213.323,75 динара, од чега на име административног трошка износ од 49.302,60 динара, на име накнаде за подношење захтева за осигурање код НКОСК-а 3.697,70 динара, а на име трошка премије осигурања који банка плаћа националној корпорацији од 3,25 % од износа одобреног кредита, износ од 160.223,45 динара. Наведени трошкови су исказани и у обавезним елементима уговора који је издао тужени, док у плану отплате кредита нису посебно исказани већ су обухваћени у оквиру наплаћених износа.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да су ништаве одредбе члана 9 предметног уговора којима је обавезан корисник кредита, овде тужилац, да плати једнократну накнаду за обраду кредитног захтева и једнократне накнаде на име административних трошкова подношења захтева за осигурање код НКОСК у износу од 30 евра и трошка премије осигурања у висини 3,25% од износа одобреног кредита. Ово стога што је тужени наплатом ових износа поступио супротно начелу савесности и поштења и једнаке вредности узајамних давања, и новчану корист стекао на штету тужиоца, без основа за то, јер спорним одредбама уговора није јасно опредељено од стране туженог, на шта се тачно односе трошкови једнократне накнаде за обраду кредитног захтева и други трошкови накнаде у вези осигурања кредита и шта чини те трошкове, те тужиоцу није био познат механизам по коме је тужени определио висину трошкова из спорне одредбе, које је превалио на њега, чиме је доведен у неравноправан положај у односу на туженог, што спорне одредбе члана 9 чини ништавим и самим тим основаним захтев тужиоца за исплату стеченог без основа.

Другостепени суд је делимично преиначио првостепену пресуду, налазећи да је првостепени суд погрешно применио материјално право када је утврдио ништавост одредби члана 9. тачке 2 и 3 предметног уговора које се односе на једнократну накнаду на име административних трошкова подношења захтева за осигурање код НКОСК у износу од 30 евра и једнократну накнаду трошка премије осигурања у висини 3,25% од износа одобреног кредита. Закључио је да је тужбени захтев у овом делу неоснован, с обзиром да банци није забрањено да наплати ове трошкове, који не улазе у обрачун ефективне каматне стопе, али да то мора учинити на законит начин, па како ти трошкови нису у супротности са Правилима пословања НКОСК, то преваливање те обавезе на корисника кредита није у супротности са позитивним прописима, због чега наведене одредбе уговора нису ништаве јер нису у супротне члановима 12, 15, 46, 47,

103, 1065, 1066 ЗОО, те нису испуњени услови за примену интитута стицања без основа јер основ постоји у наведеним одредбама уговора.

По оцени Врховног касационог суда одлука другостепеног суда у преиначујућем-одбијајућем делу, заснована је на погрешној примени материјалног права, на шта се основано указује ревизијом тужиоца.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима, уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила или закон не упућују на нешто друго и на ништавост се по члану 109. истог закона пази по службеној дужности.

Тужилац, који је закључио уговор о кредиту, није уговорна страна из уговора о регулисању међусобних обавеза у пословима осигурања потраживања по основу стамбених кредита који је НКОСК закључио са пословном банком, нити је реч о уговору који је закључен у корист клијента банке-корисника кредита, односно тужилац нема статус осигуравача, нити осигураника, из чега би произлазио закључак да тужилац по основу тог уговора не може имати нити права, нити обавезе. Банка као кредитор свој кредитни пласман осигурава код НКОСК и обавеза из тог уговора за банку, као уговарача осигурања, а истовремено и осигураника јесте да плати премију осигурања, док се НКОСК по истом уговору обавезује да за случај наступања осигураног случаја исплати уговорену суму осигурања. Премију осигурања банка је платила новцем корисника кредита из уговора о кредиту, овде тужиоца, постављајући као услов за пуштање кредита у течај наплату и тих средстава од клијента у уговором одређеном проценту, као и износ од 30 евра на име административних трошкова за подношње захтева за осигурање код НКОСК. Корисник кредита је због свој инфериорнијег положаја у уговорном односу принуђен да плати премију осигурања за уговор у којем није уговорна страна, све како би банка за случај немогућности наплате потраживања по основу уговора о кредиту од тужиоца, износ свог потраживања наоплатила од НКОСК.

Уговор о кредиту по својој правној природи је посебна врста уговора по приступу, али код оваквих уговора слобода преговарања није у потпуности искључена пошто су висина кредита, рокови и начин враћања, па и средстава обезбеђења резултат преговора и уговорања. Управо због тога кориснику кредита морају бити доступни сви економски ефекти кредитног задужења. Ако су тим поводом учињени пропусти довели до конституисања неправичних уговорних одредби на штету тужиоца и непоштовања основних начела облигационог права из члана 12, 15. и 16. ЗОО исти се морају ценити код одлучивања о захтеву за ништавост уговорних одредаба.

Обавештавање корисника у предуговорној фази прописано је у члану 17. став 4. тачка 8. Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ број 6/11 и 139/14) и обухвата обавезу банке да у понуди на прописаном образцу прикаже ефективну каматну стопу и укупан износ који корисник треба да плати, односно који треба да му се исплати, а приказан је на репрезентативном примеру у коме су назначени сви елементи на основу кога је тај износ обрачунат. Осим тога, у понуди мора бити наведена врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви - периоде у којима ће се мењати и начин измене (тачка 10.) и евентуалну

обавезу закључивања уговора о споредним услугама које су у вези са уговором о кредиту (уговора о осигурању и др.) кад је то закључивање обавезно ради добијања кредита под условима из огласа (тачка 12.). Одлуком Народне банке Србије о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ број 65/11), важећој у време закључења предметног уговора, прописан је изглед и садржина образаца који се уручују кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (тачка 12.) и да кориснику кредита уз закључен уговор уручи преглед обавезних елемената тог уговора и план отплате кредита сачињене на одговарајућим обрасцима (тачка 13.).

Сходно томе банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга у вези са реализацијом кредита, али одредба уговора о кредиту којом се корисник кредита обавезује да плати банци накнаду за обраду кредита, као и накнаду за захтев и премију осигурања код Националне корпорације за осигурање стамбених кредита, може бити правно ваљана, само под условом да су исти јасно предочени кориснику у предуговорној фази, да је понуда банке садржала јасне и недвосмислене податке о трошковима кредита, тако да корисник ни једног тренутка не буде у заблуди о којим трошковима је реч. У конкретном случају тужена банка није доказала да је тужиоцу у складу са својим обавезама о обавештавању корисника у предуговорној фази уручила понуду на прописаном образцу, која је садржала јасне и недвосмислене податке о наведеним трошковима кредита. Такво поступање тужене банке противно је начелу савесности и поштења, као и основним начелима заштите корисника из члана 5. Закона о заштити корисника финансијских услуга о праву на равноправан однос са даваоцем финансијске услуге, праву на информисање и праву на одређеност или одређивост уговорне обавезе, па су предметне уговорне одредбе изложене последицама ништавости, насупрот погрешном закључку другостепеног суда. Према члану 104. ЗОО тужена је у обавези да врати тужиоцу оно што је примила по ништавим одредбама уговора, због чега тужилац основано потражује наведене новчане износе са припадајућом законском затезном каматом у смислу члана 210. и 214. ЗОО.

На основу члана 416. став 1. ЗПП Врховни касациони суд је одлучио као у ставу другом изреке.

Тужилац је успео у поступку по ревизији, па је на основу чланова 153. став 1, 163. став 2. и 165. став 2. ЗПП, тужена обавезана да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка, који обухватају трошкове за састав ревизије од стране адвоката у износу од 12.000,00 динара према важећој АТ, као и трошкове судске таксе за ревизију и одлуку по ревизији према важећој ТТ, у укупном износу од 60.000,00 динара, који износ је прецизираним захтевом у ревизији тужилац тражио на име такси, укупно износ од 72.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате, због чега је одлучено као у ставу трећем изреке.

**Председник већа-судија
Јасминка Станојевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић